

POBLACIÓ A PEGO

(II)

Població pegolina de 1871 a 1970

POBLACIÓ PEGOLINA DEL 1871 A 1970

Gràcies al Registre Civil, el qual comença a fer-se en Espanya l'any 1871 (fa poc més d'un segle) he pogut traure números que ens confirmen i aclareixen esdeveniments socio-econòmics d'aquests últims cent anys.

MORTS I NASCUTS (1871-1970)

Al gràfic 1 he reunit les morts i els naiximents en grups de tres anys. A la part de baix i dalt ordene els grups triennals i al costat hi són les quantitats de persones que moren o naixen.

Les defuncions són marcades per una línia discontinua i les natalitats per una contínua.

Per exemple els primers tres anys: 1871-72-73 ens assenyala una quantitat en els morts de 706 i de naiximents de 786.

Com es veu les xifres de quantitat van de 15 en 15. No he pogut fer-ho en quantitats més petites per a poder-ho resumir fàcilment en una plana. Però em sembla que les corbes resten prou ben diferenciades.

En aquest primer gràfic, objectiu principal del qual és relacionar en períodes de tres anys la natalitat i mortalitat, apareix a primera ullada la quantitat gran de gent que morirà els anys 1883-84-85. Ja en parlarem d'això més avant, com a avanç cal recordar que el 1885 es va donar a Pego (i a moltes altres viles) la colera, epidèmia que va pujar la corba de morts. I de retoc va fer baixar una mica els naiximents durant el període triennal següent (1886-87-88) (mínima de naiximents en aquests triennis des del 1871 a 1906). Tanmateix en aquest període de 1886-87-88 també va morir poca gent, però això és clar per que les persones fluixes i d'edats crítiques (majors i nens) havien deixat d'existir ja durant el 1885.

Una altra cúspide, la qual ací no es veu tan a simple vista és la del 1916-17-18, en els quals anys la mortalitat s'aproxima a la línia de naiximents. Això és degut a l'última epidèmia soferta pel País Valencià: la grip de l'any 1918.

Cal també remarcar i aproximació de les dues corbes en dos moments finals: la de 1928-29-30 i sobretot la de 1937-38-39. El primer degut a la crisi mundial (Semblant a la que estem passant avui). I la segona, per tots ben recordada: la de l'última guerra a Espanya; la guerra va trencar el suau baixament que anava fent-se tant en morts com en naiximents. Les morts van pujar molt i els naiximents van baixar, conseqüència d'una guerra a una vila allunyada del front, que passaria a les ciutats i pobles afectats directament pels tirs i bombes?

De la relació general al llarg de tot el segle entre les dues corbes destaque:

Prou gran distància entre les dues entre 1871-72-73 i 1907-8-9. Solament distorsionada per la gran pujada del 1883-84-85.

En 1910-11-12 hom pot distinguir que la natalitat tendeix a la baixa i a voler-se estabilitzar-se d'una forma moderna (baixa natalitat) mentre que els morts encara que baixen prou fins 1925-26-27 a partir d'ací pugen altra volta (crisi de 1929). Durant la segona República Espanyola (1931-36) tant la natalitat com la mortalitat tendeixen a l'estabilització, però la guerra civil (1936-39) la destrueix.

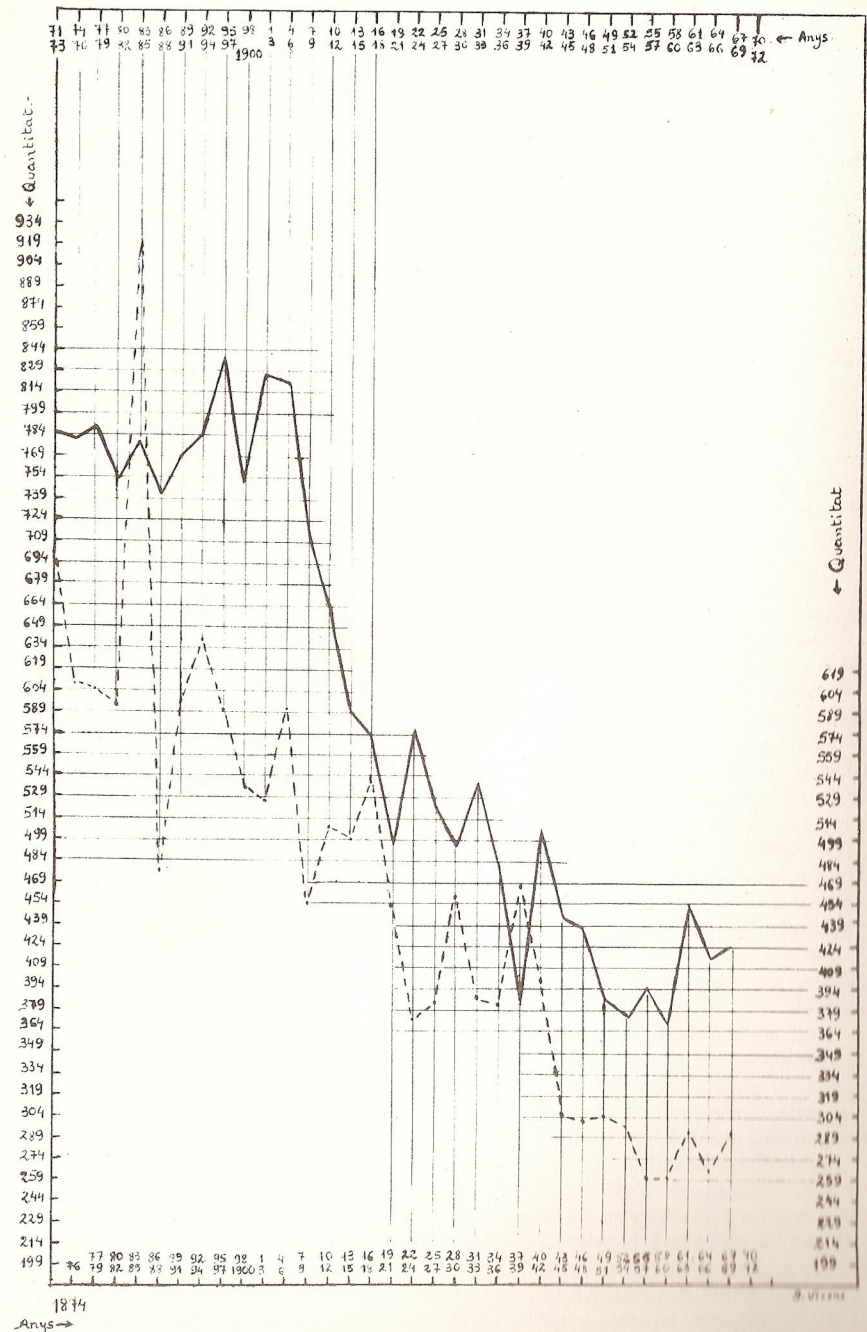
A la postguerra també es veu, la poca empenta i el flux benestar econòmic, reflexat a les corbes, les quals malgrat tendir a una actual forma no s'aconseguirà fins els 1952-53-54. Es a dir que des del 1939 fins la dècada dels 50 no n'hi ha un moviment modern de població a la nostra vila.

A partir dels 50 i fins el 1971 el més destacat: la natalitat de 1961-62-63, potser ens indica la bona situació econòmica a la qual arribà la nostra vila per la dècada dels 60.

Llàstima no tenir les dades del 1972, 73, 74. En seria interessant per veure si es dona una aproximació com es va donar el 1928-30 entre les dues corbes. Si aixina fóra també potser es donaria una etapa d'estabilització. No somniem però...

Morts (---) i Naiximents (—) en triennis a Pego

Gràfic 1

Font: Registre Civil

NAIXIMENTS (1871-1971)

Al gràfic 2 he recollit els naiximents per any, cada any els xiquets que naixen. En la part de baix indique l'any, a l'esquerra hi és la quantitat de nascuts. Cal tenir en compte que té molta més importància, des d'un punt de vista demogràfic, la concepció, és a dir 9 mesos abans del naixement, que no el naixement. Això vol dir que moltes vegades, per exemple, en un any que naix molta gent en realitat va ésser l'any anterior quan els pares dels nascuts volien que aquests naisseren i potser que en aqueix any les condicions socio-econòmiques no foren ja tan afavorables com havien estat feia 9 mesos. Això però solament cal tenir-ho en compte en períodes curts com són els anuals, però no per als llargs.

Des del 1871 al 1970 (un segle) n'hi han 19.838 naiximents. Dividint-los per cent ens dona una mitja de 198 nascuts per any.

Hom pot destacar tres llargs períodes, durant els quals més o menys n'hi han semblants característiques:

-Primer. Podria parlar-se d'una època d'alta taxa de natalitat des del 1871 fins el 1910. Es destaca molt al gràfic 2.

Dos cents seixanta naiximents per any com a mitjana n'hi ha durant 1871-1910. Cal remarcar com a baixes fortes el 1886 (conseqüència de la còlera); i la de 1890 (no sé per què). Les altes de 1896, 1901 i 1905. Tot el demés és prou normal dins el cicle alt de naiximents.

A partir de 1906, però, comença l'escala de baixada (la qual cosa dona a conèixer que és un fenomen conscient i no obligat per circumstàncies rares).

-Segon. I el 1911 hom pot parlar de la mitjana intermèdia (entre l'alta i baixa) d'uns 183 nascuts per any fins el començament de la guerra civil.

Dues crisis (o moments de baixada de naiximents): el 1919, com a conseqüència de l'epidèmia de la grip que succeí l'any anterior i la de 1929, crisi econòmica.

Una altra baixada però no en forma graonada sinó devallada, pujada i altra volta devallada. Degut és clar a una circumstància aliena al desenvolupament normal de la població: la guerra civil, els anys 38 i 39 marquen la baixa natalitat d'una societat que és sofrint una guerra i la pujada de 1940 ens assenyalava la pau i per altra banda el retorn a la natalitat intermèdia.

Tercer. La natalitat baixa indica el cicle modern i actual de la població, pot dir-se que comença el 1942 i que es consolida a partir de 1948. Aquest últim període de natalitat té tres fases, la primera de la postguerra, porta un atàs econòmic i social que és reflexat a la corba (inestabilitat, altibaixos) del 1940 al 1947. A partir del 1948 comença una altra fase intermèdia que al gràfic es veu baix de la mitjana i va des del 1948 al 1960. El 1961 al gràfic es veu la corba de naiximent puja per dalt de la mitjana, aquesta pujada del decenni del seixanta n'indica la tranquil·litat i benestar existent a la nostra vila, sobretot: l'auge de la taronja.

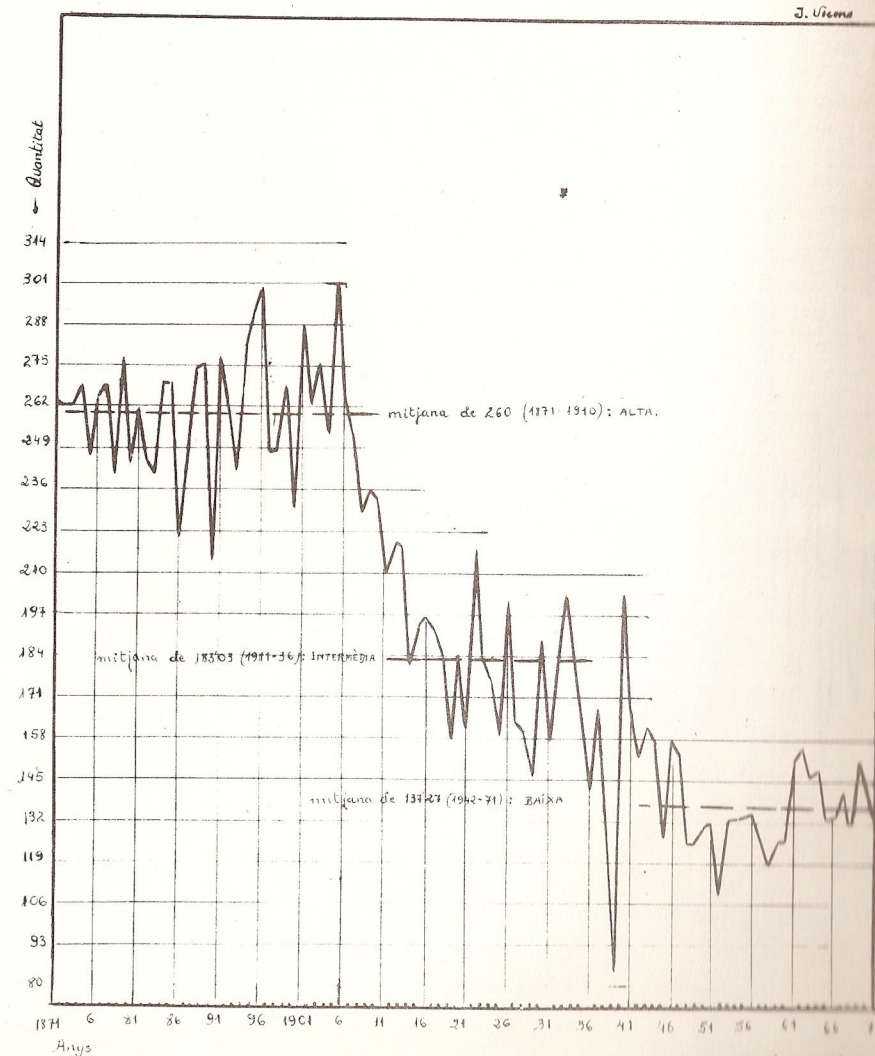
naiximents

Gràfic 2

anuals

a la vila de PEGO

1871-1971

Font: Registre Civil

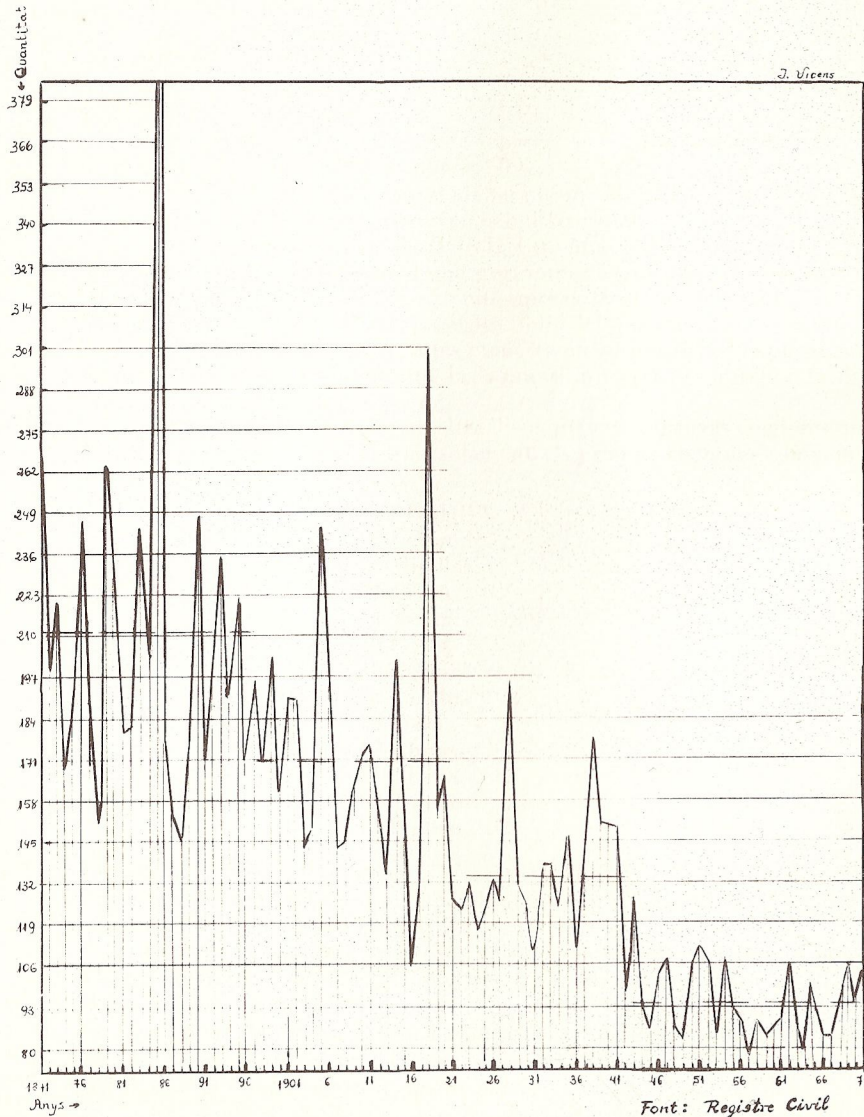
defuncions

Gràfic 3

anuals

a la vila de

PEGO 1871-1971

DEFUNCIONS (1871-1971)

El gràfic 3 és com el 2 canviant els conceptes de naiximents pels de defuncions. A l'esquerra són posats els números de morts de tretze en tretze i baix són els anys.

Ara bé les defuncions presenten més altibaixos, fàcilment es pot comprovar amb el gràfic de naiximents, potser per les condicions sanitàries prou atrassades, per les quals ha passat la nostra vila; Destaca sobretot la gran mortandat de l'any 1885, any de la còlera el qual afectà als pobles veïns d'aigües estancades (com és el cas de Pego; A l'Atzúvia no va afectar tant la còlera segons el que es pot deduir del Registre Civil de defuncions dels "pocs i nanos").

Sobre la còlera parla un escrit de doña Maria Siscar Franqueza recopilat per Carlos Sendra García (1) (...) El còlera de 1885 en Pego, según el citado manuscrito, tuvo su primera manifestación el 17 de mayo (...) durando la epidemia hasta el 19 de agosto (...) murieron aproximadamente en estos tres meses unas 454 personas y fueron atacadas más de 1000 (...) En total en van morir 476 i al gràfic es veu ben clar l'hecatombe anormal de dit any.

Una altra màxima es destaca el 1905, no sé exactament a què va estar degut, però al gràfic es veu com la tendència a la baixa a partir de 1896 es veu tallada per la gran pujada del 1905.

1918: la grip, en van morir 301, va ésser l'última epidèmia important a la nostra vila en quant a reducció de població es refereix.

Dos últims a destacar són el 1928 (crisi econòmica) i la del 1938 (guerra civil).

Amb la fi de la guerra comença una baixada el 1944 fins els nostres dies. Si ara, però, a partir del 68 i 69 puja la corba de mortalitat és degut sobretot a que la població pegolina, comença doncs a rejuvenir-se, però...sense industrialització ai! Què mal ho veig!

1900-1960 POBLACIONS TOTALS DE PEGO

QUADRE 0

ANY	POBLACIÓ	%	AUGMENT O DISMINUCIÓ DE POBLACIÓ d'un cens a l'altre.
1900	6.983	100	
1910	7.849	112'40	+ 866
1920	7.409	106'10	- 440
1930	8.398	120'26	+ 989
1940	8.547	122'39	+ 149
1950	8.491	121'59	- 56
1960	8.291	118'73	- 200

} ----- 1.308.
8.291-6.983 = 1.308

1900-1960 POBLACIONS TOTALS DE PEGO

Al quadre 0 veiem la població total pegolina segons els censos que es fan cada deu anys a Espanya des del 1871, començant però la relació ací a partir del 1900 i fins el 1960, falta doncs la xifra de l'any 1970.

Al costat hi és el tant per cent de població de cada xifra, tenint com a base la de 1900 = 100, és a dir que es fa una regla de tres directa per a saber el tant per cent respecte a la xifra de 1900: Si l'any 1900 n'hi han 6.983 h. que equival a 100, l'any 1910 que n'hi han 7.849 h. equivaldrà a 112'40 i així es fa amb tots els cen-

sos. Solament serveix això per veure més ràpidament quins anys augmenten i quins disminueixen i tot això fent una acomparació a l'unísono tots amb la quantitat de l'any 1900. Per altra banda a la part dreta del quadre 0 n'hi han unes quantitats que ens indiquen la quantitat de gent que ha augmentat d'un cens a l'altre o la que ha disminuït; Això es fa restant la quantitat del cens posterior per la de l'anterior, per exemple $7.849 - 6.983 = 866$ (de 1900 a 1910 augmenta la població de Pego en 866 persones).

Resumint el quadre la població pegolina solament ha augmentat en aquests seixanta anys 1.308 persones; poc, ja ho vorem per què.

De 1900 a 1910 n'hi ha un augment de persones prou normal. De 1910 a 1920 un fort baixó de la població pegolina (- 440) diferents causes expliquen aquesta baixa: epidèmia de 1918 de la grip, primera guerra mundial, emigració pegolina.

De 1920 a 1930, el màxim d'augment (989 persones) malgrat la crisi del 1929 que hem vist als gràfics 1, 2 i 3.

De 1930-40 es pot parlar d'un lleuger augment: ja es nota l'emigració del període de postguerra obligat en alguns casos i voluntària en altres.

En la dècada dels 40 i 50 la població baixarà respectivament 56 i 200 persones el que vol dir que el fluxe emigratori és prou important a la vila nostra.

TANTS PER MIL (O INDEX) DE NAIXIMENTS, DEFUNCIONS I VEGETATIU. (1900-1970)

QUADRE 1.

DECENNI	(I)	(II)	(III) - (I - II)	
	INATALITAT	IMORTALITAT	CREIXIMENT VEGETATIU	O NATURAL
	Per mil	Per mil	Per mil	Per cent
1901-1910	37,21	25,00	12,21	1,2
1911-1920	24,65	21,64	3,01	0,3
1921-1930	23,64	18,14	5,50	0,5
1931-1940	19,17	16,56	2,61	0,2
1941-1950	17,03	12,20	4,83	0,4
1951-1960	15,00	10,96	4,04	0,4
1961-1970	17,34	11,38	5,96	0,5

Per a traure l'índex de natalitat o tant per mil (això vol dir els naiximents que ocorren per cada mil habitants) en aquests períodes decennals he fet la següent regla de tres:

$$6983 \text{ --- } 259'9$$

$$1000 \text{ --- } x$$

La xifra de 6.983 és la que ens indica la quantitat de gent segons el censo de 1900, els 259'9 és la mitjana anual de nascuts durant 1901-1910: Aixina és que fent aquesta regla de tres ens dona: 37'21, xifra que resulta ser la quantitat de naiximents anuals al poble pegolí, per cada mil habitants.

Per al període 1911-20 i tots els demés, caldrà canviar les quantitats de 6.983 i 259'9 per les que corresponguen a cada decenni i així es trau els índexs de natalitat.

Per al tant per mil de mortalitat també es fa el mateix però amb les mitjanes decennals de defuncions.

Restant els nascuts i morts per cada mil habitants resultarà la quantitat de persones que deuria d'augmentar la població per cada mil habitants, això es clar. I això és el que s'ha fet a la columna III del quadre 1. Es diu Creiximent vegetatiu o creiximent natural a la resta obtinguda entre els índex de natalitat i mortalitat. Si ho dividim per 10 tindrem el creiximent natural per cent.

Després de tota aquesta explicació llarga del quadre número 1 passem a comentar-ho.

Tant l'índex de natalitat com el de mortalitat van baixant fins 1960, en l'últim decenni es veu que puja tant l'un com l'altre. La menor natalitat és durant 1951-60 (ja es veia a les corbes del gràfic) que s'arriba a naixer 15 xiquets per cada mil pegolins. També la mortalitat arriba a la cota mínima durant els anys 50 morint-se solament uns 11 (exactament 10'96) pegolins per cada mil habitants.

Pels anys seixanta l'índex de mortalitat d'Espanya era de 8'6 per mil i del País Valencià era de 10'2 per mil (2). Així puix Pego vol dir que ha saldat durant la dècada dels seixanta la població vella que tenia o potser també que tinga importància les insuficiències sanitàries (metges, hospitals o centres de primer auxili etc.) del poble, les quals hagen estat com agreujants damunt d'una població potser prou envellida.

En quant el que es refereix al creiximent natural val a dir l'alt creiximent durant el primer decenni del quadre 1: 12.21 per mil. La baixa del 1911-1920 degut a tot el que s'ha comentat anteriorment i també la del 1931-1940 on és la guerra. L'augment del 4 al 6 per mil del creiximent natural durant els decennis 50 al 60 també és important i tindrà importància per a la població del 1970.

POBLACIO QUE DEVA D'HAURE SEGONS EL MOVIMENT NATURAL I LA QUE HI HA EN REALITAT DE FET.

QUADRE 2.

DECENNI	(I)	(II)	(III) = (I - II)
	Població que ha augmentat	Població que devia d'haver augmentat	Saldo Migratori
1900-1910	866	852	14
1911-1920	-440	236	-676
1921-1930	989	407	582
1931-1940	149	219	-70
1941-1950	-56	413	-469
1951-1960	-200	343	-543
TOTAL	1.308	2.470	-1.162

La població que ha augmentat cada 10 anys la sabem per la resta que hem fet i que ja he explicat en el quadre 0. Ara bé la població que devia d'haver augmentat la sabem explicant l'índex de creiximent natural que he tret en el quadre 1: Per exemple si de 1901 a 1910 n'hi ha un 12.21 persones per cada mil que han augmentat anualment i sabem que en 1900 n'hi ha 6.983, traurem quantes persones hauria d'haver augmentat cada any i multiplicant-ho per 10 ho sabem per a tot el decenni és a dir així:

$$1000 \text{ persones augmenten } 12.21'$$

$$6983 \text{ persones augmentaran } x$$

Fent l'operació ens dona $1'x = 85'26$. Com això serà el que augmenta cada any, en deu anys serà 852'6. Així doncs 1900-1910 devia d'haver augmentat la població en 852 més. Però en realitat va ésser que augmentà més del creiximent natural (866) (veure-ho tot el quadre 2) això indica clarament que hi hagué immigració pegolina o que el cens és mal fet (tot pot ser).

El decenni següent baixa la població que devia d'haver augmentat (236) però en realitat va succeir que va disminuir 440. Si en el decenni anterior havíem tingut 14 persones immigrades al nostre poble, resulta que tot seguit desapareixen del poble unes 676 persones que és clar se n'aniran a buscar un millor nivell de vida i millor jornal.

Molt alta és la xifra del saldo migratori (consistent en restar la columna II de la I) del 1911 al 1920 degut a l'alta emigració del 1914 a la nostra vila.

Solament en el període de la dictadura de Primo de Rivera el poble va augmentar en el saldo migratori en 852 persones.

Després cada volta més i a partir del decenni de 31-40 ha anat donat un saldo negatiu, el que indica l'eixida de pegolins a altres llocs (principalment Alemanya i França) per a poder viure un poc millor que no fins fa poc pel mig de les terres d'arròs amb la sangonera a la cama. Això es veu clar al quadre 2.

Total: el 1900 Pego tenia 6.983 habitants, han augmentat fins el 1960 1.308 habitants. Havia d'haver augmentat, 2.470. El 1960 Pego solament creixent de forma natural, sense contar els possibles immigrants, havia d'haver contat en el censo 9.454 habitants. Però no! el 1960 Pego tenia 8.291 hs. on són els que falten? : Pel món buscant allò que la seua terreta (i els seus amos) no els ha donat.

Josep Vicens

L'Almoina, estiu del 75.

(1) FIESTAS EN PEGO. Junio, Julio de 1961.

(2) LA MEDICINA EN EL PAIS VALENCIANO. F. Martínez i Pere Marset. Estudios sobre el País Valenciano, pàg 52. LOS SUPLEMENTOS de Cuadernos para el Diálogo.